

BÀI 15:

CHÍNH SÁCH CẢI TRỊ CỦA CÁC TRIỀU ĐẠI PHONG KIẾN PHƯƠNG BẮC VÀ SỰ CHUYỂN BIẾN CỦA XÃ HỘI ÂU LẠC

MỤC TIÊU BÀI HỌC

1

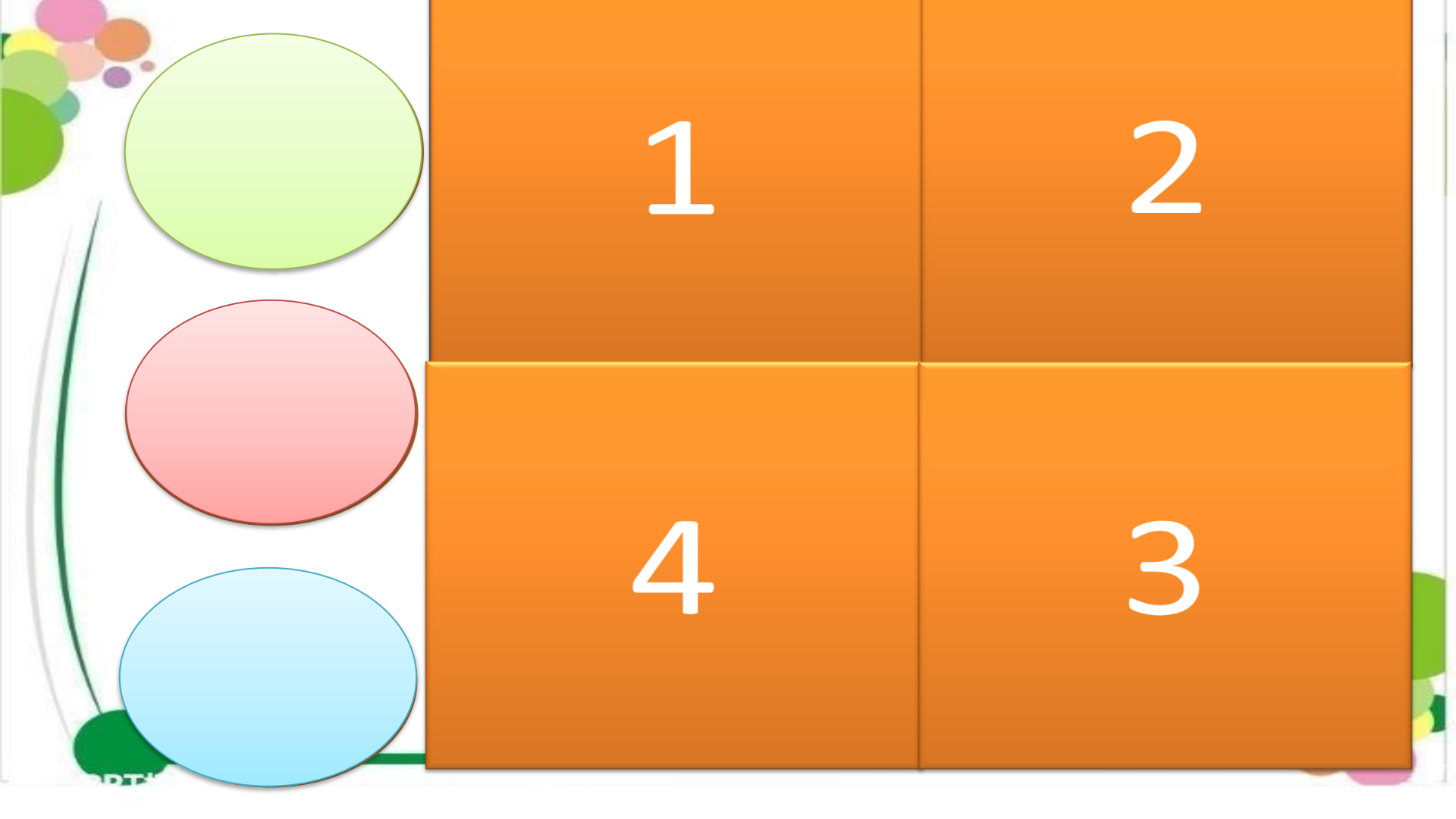
Nêu được một số chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc trong thời kì Bắc thuộc.

2

Nhận biết được một số chuyển biến cơ bản về kinh tế và xã hội của người Việt cổ dưới ách cai trị, đô hộ của các triều đại phong kiến phương Bắc

**KHỞI
ĐỘNG**

TRÒ CHƠI
LẬT CHỮ ĐOÁN HÌNH
LẬT HÌNH ĐOÁN TRANH

1

2

4

3

1

Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

Một số khái niệm cần nhớ!

- **Chính trị:** chính sách cai trị hoặc quản lý đất nước, tổ chức hành chính, bộ máy nhà nước, quân đội, luật pháp...
- **Kinh tế:** vấn đề liên quan tới buôn bán, sản xuất, tiền tệ, lưu thông và trao đổi hàng hóa.
- **Văn hoá:** thành tựu sáng tạo của con người như chữ viết, văn học, phong tục, tập quán, tôn giáo, tín ngưỡng...
- **Xã hội:** các vấn đề có liên quan đến cuộc sống của con người/người dân...

1

Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

Theo dõi đoạn phim tư liệu dưới đây, sau đó hãy hoàn thành bảng chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương bắc và mục đích của những chính sách đó đối với nước ta

Lĩnh vực	Các chính sách cai trị	Mục đích
Chính trị		
Kinh tế		
Văn hóa – Xã hội		

Lĩnh vực	Các chính sách cai trị	Mục đích
Chính trị	<ul style="list-style-type: none"> - Chia để trị: + Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính: Châu/Quận – Huyện – Làng, xã - Chính quyền từ cấp huyện trở lên do người Hán cai trị - Áp dụng pháp luật hà khắc, thẳng tay đàn áp 	<ul style="list-style-type: none"> - Dễ dàng cai quản, nắm bắt tình hình - Dễ điều động binh lính để đàn áp các cuộc khởi nghĩa của nhân dân
Kinh tế		
Văn hóa – Xã hội		

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

a. Về bộ máy cai trị

- Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính

▲ Hình 2. Lược đồ hành chính nước ta thời thuộc Đường

Hình 1. Sơ đồ tổ chức chính quyền đô hộ của nhà Hán ở nước ta từ sau khởi nghĩa Hai Bà Trưng ▶

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

a. Về bộ máy cai trị

- Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính
- Áp dụng pháp luật hà khắc, thẳng tay đàn áp các cuộc đấu tranh của nhân dân ta.

▲ Hình 3. Các hình phạt nặng thường được chính quyền đô hộ sử dụng để cai trị nhân dân ta thời Bắc thuộc (tranh minh họa)

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

a. Về bộ máy cai trị

- Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính
- Pháp luật hà khắc, thẳng tay đàn áp các cuộc đấu tranh của nhân dân ta.

=> **Cai trị khắt khe và hà khắc**

b. Về kinh tế:

Lĩnh vực	Các chính sách cai trị	Mục đích
Chính trị	<ul style="list-style-type: none"> - Chia để trị: + Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính: Châu/Quận – Huyện – Làng, xã - Chính quyền từ cấp huyện trở lên do người Hán cai trị - Áp dụng pháp luật hà khắc, thẳng tay đàn áp 	<ul style="list-style-type: none"> - Dễ dàng cai quản, nắm bắt tình hình - Dễ điều động binh lính để đàn áp các cuộc khởi nghĩa của nhân dân
Kinh tế	<ul style="list-style-type: none"> - Chiếm đoạt ruộng đất của nhân dân - Áp đặt chính sách tô thuế nặng nề - Nắm độc quyền về sắt và muối, bắt dân ta cống nạp nhiều sản vật 	<ul style="list-style-type: none"> - Vơ vét tiền của, bóc lột sức lao động của nhân dân ta
Văn hóa – Xã hội		

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

a. Về bộ máy cai trị

- Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính
- Áp dụng pháp luật hà khắc, thẳng tay đàn áp các cuộc đấu tranh của nhân dân ta.

=> **Cai trị khắt khe và hà khắc**

b. Về kinh tế:

- Chiếm đoạt ruộng đất của nhân dân ta
- Áp đặt chính sách tô thuế nặng nề
- Nắm độc quyền về sắt và muối, bắt dân ta cống nạp nhiều sản vật quý

Sản vật công nạp

Ngọc trai

Sừng tê giác

Con đồi mồi

Ngà voi

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

a. Về bộ máy cai trị

- Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính
- Áp dụng pháp luật hà khắc, thẳng tay đàn áp các cuộc đấu tranh của nhân dân ta.

=> **Cai trị khắt khe và hà khắc**

b. Về kinh tế

- Chiếm đoạt ruộng đất của nhân dân ta
- Áp đặt chính sách tô thuế nặng nề
- Nắm độc quyền về sắt và muối, bắt dân ta cống nạp nhiều sản vật

=> **Chính sách vơ vét, bóc lột tàn bạo**

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

a. Về bộ máy cai trị

b. Về kinh tế

c. Về văn hóa- xã hội

1. Chỉ ra chính sách cai trị về văn hoá - xã hội của chính quyền phương Bắc đối với nước ta?

2. Mục đích của những chính sách đó?

Lĩnh vực	Các chính sách cai trị	Mục đích
Chính trị	<ul style="list-style-type: none"> - Chia để trị: + Sáp nhập lãnh thổ nước ta vào Trung Quốc sau đó chia ra các đơn vị hành chính: Châu/Quận – Huyện – Làng, xã - Chính quyền từ cấp huyện trở lên do người Hán cai trị - Áp dụng pháp luật hà khắc, thẳng tay đàn áp 	<ul style="list-style-type: none"> - Dễ dàng cai quản, nắm bắt tình hình - Dễ điều động binh lính để đàn áp các cuộc khởi nghĩa của nhân dân
Kinh tế	<ul style="list-style-type: none"> - Chiếm đoạt ruộng đất của nhân dân - Áp đặt chính sách tô thuế nặng nề - Nắm độc quyền về sắt và muối, bắt dân ta cống nạp nhiều sản vật 	<ul style="list-style-type: none"> - Vơ vét tiền của, bóc lột sức lao động của nhân dân ta
Văn hóa – Xã hội	<ul style="list-style-type: none"> - Cho người Hán sang sống cùng người Việt - Bắt dân ta theo phong tục, luật pháp của người Hán 	<ul style="list-style-type: none"> - Đồng hóa, thuần hóa dân tộc Việt

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

a. Về bộ máy cai trị

b. Về kinh tế

c. Về văn hóa- xã hội

- Thực hiện chính sách đồng hoá dân tộc Việt:

+ Đưa người Hán sang ở cùng với người Việt

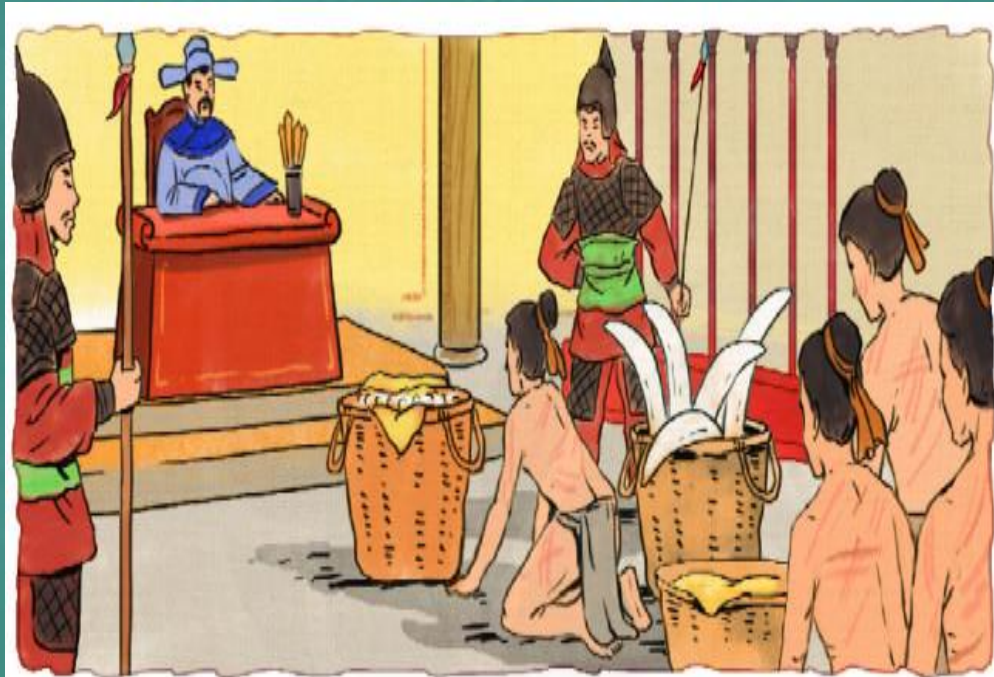
+ Bắt nhân dân ta phải theo phong tục, luật pháp của người Hán

=> Chính sách thâm độc nhất.

Quan sát các hình ảnh dưới đây, em có nhận xét gì về những chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc?

▲ Hình 3. Các hình phạt nặng thường được chính quyền đô hộ sử dụng để cai trị nhân dân ta thời Bắc thuộc (tranh minh họa)

▲ Hình 4. Nhân dân ta phải cống nạp nhiều sản vật quý (ngà voi và ngọc trai,...) cho chính quyền đô hộ (tranh minh họa)

Theo em, những chính sách cai trị đó tác động như thế nào đến cuộc sống của nhân dân ta?

Tích cực

Tiêu cực

- 1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc**
- 2. Những chuyển biến kinh tế-xã hội trong thời kì Bắc thuộc**
  - a. Chuyển biến về kinh tế***

2

NHỮNG CHUYỂN BIẾN VỀ KINH TẾ XÃ HỘI TRONG THỜI KÌ BẮC THUỘC

Dựa vào thông tin SGK trang 68, em hãy nêu những chuyển biến về kinh tế nước ta trong thời kì Bắc thuộc?

- Trồng lúa vẫn là nghề chính bên cạnh trồng cây ăn quả, hoa màu và chăn nuôi.
- Kỹ thuật đắp đê, làm thủy lợi phát triển tạo nên những vùng trồng lúa nước rộng lớn.
- Các nghề rèn sắt, đúc đồng, làm gốm, làm mộc...vẫn được duy trì với kỹ thuật sản xuất cao hơn. Một số nghề mới xuất hiện như làm giấy, làm thủy tinh...
- Một số đường giao thông thủy, bộ được hình thành; hoạt động buôn bán trong và ngoài nước được đẩy mạnh.

▲ Hình 4. Gốm men và đất nung (khoảng thế kỉ II – VI) được tìm thấy ở khu di tích thành cổ Luy Lâu

Việc tìm thấy đồ gốm ở Luy Lâu cùng với khuôn đúc trống đồng, đồ tùy táng tại đây đã cho thấy, dù bị áp bức, bóc lột nhưng đời sống vật chất và tinh thần của cư dân Việt cổ vẫn phát triển và đạt được không ít thành tựu nổi bật.

Em có biết?

Người Việt đã tiếp thu kỹ thuật làm giấy từ Trung Quốc để làm ra các loại giấy có chất lượng tốt. Trong đó, có loại giấy được làm từ cây mật hương “giấy màu trắng, có vân như mắt cá lớn, rất thơm, bền chắc, cho xuống nước không hỏng”.

Qua đó em có thể thấy rõ những tiến bộ về kỹ thuật của nước ta thời kì Bắc thuộc như: kỹ thuật làm giấy từ cây mật hương thông qua tiếp thu kỹ thuật làm giấy từ Trung Quốc. Biết thuật “dùng côn trùng diệt côn trùng” (để chống sâu bọ đục thân cây cam, người Việt nuôi một loại kiến vàng, cho làm tổ ngay trên cành cam) giúp việc trồng hoa màu của người Việt trong thời kì này phát triển. Qua đó có thể liên hệ đến ngành nông nghiệp hiện nay ở Việt Nam với xu hướng không dùng hóa chất, phân bón hóa học nhằm bảo vệ môi trường mà thay vào đó là phát triển nền nông nghiệp hữu cơ...(chú ý đến trồng lúa nước ở Việt Nam)

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

2. Những chuyển biến kinh tế-xã hội trong thời kì Bắc thuộc

a. Chuyển biến về kinh tế

- Nông nghiệp: Trồng lúa nước là chính, ngoài ra còn trồng cây ăn quả, chăn nuôi. Biết đắp đê, làm thủy lợi.

- Thủ công nghiệp: Bên cạnh các nghề truyền thống, xuất hiện các nghề thủ công mới: làm giấy, thủy tinh.

- Đường giao thông thủy bộ hình thành.

- Buôn bán: trong nước và nước ngoài được đẩy mạnh.

Hình ảnh minh họa

Đê Bần dọc sông Lam - Hồng Lĩnh - Hà Tĩnh

Hình ảnh minh họa

Sản phẩm đồ gốm

Thợ mộc đang xẻ gỗ ở một xưởng mộc.

Hình ảnh minh họa

Ảnh chụp những người thợ trong một xưởng làm giấy. Thời xưa, giấy được làm từ vỏ cây, ngâm, giã, ép,... qua nhiều công đoạn.

Nghề chế tạo đồ thủy tinh

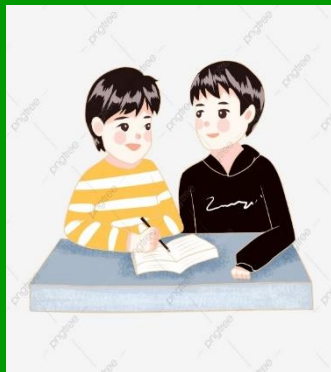
1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

2. Những chuyển biến kinh tế-xã hội trong thời kì Bắc thuộc

a. Chuyển biến về kinh tế

b. Chuyển biến về xã hội

THẢO LUẬN
CẶP ĐÔI

Dựa vào thông tin SGK trang 69, em hãy nêu những chuyển biến về xã hội của nước ta trong thời kì Bắc thuộc?

- Một số quan lại, địa chủ người Hán đã bị Việt hóa.
- Một bộ phận nông dân bị biến thành nô tì
- Tầng lớp hào trưởng bản địa hình thành.
- Mâu thuẫn giữa nhân dân Âu Lạc với chính quyền phong kiến phương Bắc ngày càng sâu sắc.

1. Chính sách cai trị của các triều đại phong kiến phương Bắc

2. Những chuyển biến kinh tế-xã hội trong thời kì Bắc thuộc

a. Chuyển biến về kinh tế

b. Chuyển biến về xã hội

- Xã hội bị phân hoá, hình thành một số tầng lớp mới:

+ Một số quan lại, địa chủ người Hán bị Việt hoá.

+ Tầng lớp hào trưởng bản địa hình thành.

- Mâu thuẫn giữa nhân dân Âu Lạc với chính quyền đô hộ phương Bắc ngày càng sâu sắc. → **Nguyên nhân của các cuộc đấu tranh**

Thời Bắc thuộc

Quan lại đô hộ

Địa chủ Hán

Hào trưởng Việt

Nông dân công xã

Nông dân lệ thuộc

Nô tì

THẢO LUẬN NHÓM:

Theo em, thành phần nào trong xã hội nước ta thời Bắc thuộc sẽ là thủ lĩnh của những cuộc đấu tranh giành độc lập cho người Việt? Vì sao?

Tầng lớp hào trưởng người Việt sẽ đứng lên lãnh đạo nhân dân lật đổ ách đô hộ vì đây là tầng lớp có uy tín và vị thế trong xã hội.

Như vậy, mặc dù bị kìm hãm bởi những chính sách cai trị và bóc lột rất tàn bạo và thâm độc của các triều đại phong kiến phương Bắc nhưng trong hơn 1000 năm Bắc thuộc, kinh tế-xã hội của người Việt vẫn có những chuyển biến đáng kể

Trắc nghiệm:

Câu 1: Địa danh nào dưới đây **không phải** là trụ sở của các triều đại phong kiến phương Bắc trong thời kỳ Bắc thuộc?

- A. Thành Cổ Loa.
- B. Thành Luy Lâu.
- C. Thành Tống Bình.
- D. Thành Đại La

Câu 2: Đứng đầu chính quyền đô hộ của nhà Hán ở các quận Giao Chỉ, Cửu Chân, Nhật Nam là

- A. Thứ sử.
- B. Thái thú.
- C. Huyện lệnh.
- D. Tiết độ sứ.

Câu 3: Chính quyền đô hộ của người Hán được thiết lập tới tận cấp huyện từ thời kì nào?

- A. Nhà Triệu.
- B. Nhà Hán.
- C. Nhà Ngô.
- D. Nhà Đường.

Câu 4: Ý nào dưới đây **không** thể hiện đúng chính sách cai trị kinh tế của các triều đại phong kiến phương Bắc?

A. Chiếm ruộng của Âu Lạc lập thành ấp, trại.

B. Áp đặt chính sách, tô thuế nặng nề.

C. Cho phép nhân dân bản địa sản xuất muối và sắt.

D. Bắt nhân dân ta cống nạp các sản vật quý trên rừng dưới biển.

Câu 5: Tầng lớp nào trong xã hội sẽ đóng vai trò lãnh đạo người Việt đấu tranh giành lại quyền độc lập, tự chủ trong thời kì Bắc thuộc?

A. Quan lại, địa chủ người Hán đã Việt hóa.

B. Địa chủ người Việt.

C. Nông dân làng xã.

D. Hào trưởng bản địa.

Đọc kĩ những thông tin trong các câu dưới đây và dựa vào nội dung bài học, em hãy cho biết những thông tin đó đúng hay sai?

STT	Thông tin	Đ	S
1	Nhà Hán đưa người Hán sang trực tiếp cai trị các huyện ở nước ta	Đ	
2	Nước ta bị các triều đại phong kiến phương Bắc chia thành 4 Quận		S
3	Trụ sở của chính quyền cai trị phong kiến phương Bắc từ thế kỉ II đến đầu thế kỉ IX là Hà Nội		S
4	Chính sách tô thuế nặng nề nhất trong thời Bắc thuộc mà nhân dân ta phải gánh chịu do triều đại nhà Đường đặt ra	Đ	
5	Nhà Hán đưa người Hán sang sinh sống cùng với người Việt là để dạy người Việt cách trồng trọt, chăn nuôi		S
6	Dưới thời Bắc thuộc, nghề sản xuất chính của cư dân người Việt là trồng lúa nước	Đ	

Luyện tập

Bài 1: Tại sao chính quyền phong kiến phương Bắc thực hiện chính sách đồng hóa dân tộc Việt?

Gợi ý

- Chính quyền phong kiến phương Bắc thực hiện chính sách đồng hóa dân tộc Việt nhằm mục đích: Khiến người Việt lãng quên nguồn gốc tổ tiên; lãng quên bản sắc văn hóa dân tộc của mình mà học theo các phong tục – tập quán của người Hán; từ đó làm thui chột ý chí đấu tranh của người Việt.

Vận dụng:

Bài 2: Em hãy cho biết hậu quả chính sách bóc lột kinh tế của các triều đại phong kiến phương Bắc đối với nước ta (theo bảng dưới đây)

Lĩnh vực	Thông tin phản ánh	Hậu quả
Đất đai	Chiếm ruộng đất, lập thành ấp, trại để bắt dân ta cày cấy.	Người Việt mất ruộng, bị biến thành nông nô của chính quyền đô hộ.
Thuế khoá – Cống nạp	<ul style="list-style-type: none"> - Thực thi chính sách tô thuế nặng nề như tô, dung, điệu, lưỡng thuế. - Bắt cống nạp nhiều vải vóc, hương liệu và sản vật quý để đưa về Trung Quốc.	
Thủ công nghiệp		

Lĩnh vực	Thông tin phản ánh	Suy luận về hậu quả
Đất đai	Chiếm ruộng đất, lập thành ấp trại để bắt dân ta cày cấy.	Người Việt mất ruộng bị biến thành nông nô của nhà nước đô hộ.
Thuế khóa - Công nạp	<ul style="list-style-type: none"> - Áp đặt chính sách tô thuế nặng nề. - Bắt công nạp nhiều vải vóc, hương liệu và sản vật quý để đưa về Trung Quốc 	<ul style="list-style-type: none"> - Bóc lột sức lao động, cướp đoạt tài sản của nhân dân ta - Khiến đất nước ta đói kém, nghèo nàn, kém phát triển
Thủ công nghiệp	Năm độc quyền về sắt và muối	<ul style="list-style-type: none"> - Đánh nặng thuế sắt là để nhân dân ta không có đủ cơ hội để sản xuất vũ khí chống lại chúng. - Đánh nặng thuế muối là vì muốn nhân dân ta cơ thể ốm yếu, ngu dốt, lạc hậu giúp thi hành chính sách ngu dân để dễ bề cai trị, vì muối là thành phần thiết yếu và quan trọng trong bữa ăn

GIAO NHIỆM VỤ Ở NHÀ

1. Hoàn thành bài tập.

2. Ôn lại các bài 10, 11, 12, 13, 14, 15
để giờ sau ôn tập chuẩn bị cho kiểm
tra giữa kì 2.